

Запобігання вчиненню кримінальних правопорушень як завдання кримінального права

Кримінальне право є однією з найважливіших галузей правової системи, що спрямована на забезпечення правопорядку та безпеки суспільства. Основною метою кримінального права є охорона прав і свобод людини, суспільних інтересів та держави від злочинних посягань. Одним з ключових завдань цієї галузі є запобігання вчиненню кримінальних правопорушень. Це завдання має першорядне значення, оскільки будь-яка кримінальна відповідальність, по суті, є реакцією на вже скоєний злочин, а запобігання — це стратегія, що дозволяє уникнути його скоєння[1, с. 45].

Запобігання вчиненню кримінальних правопорушень займає центральне місце в системі завдань кримінального права. Саме ця функція покликана мінімізувати кількість злочинів у суспільстві шляхом встановлення чітких юридичних меж, визначення кола суспільно небезпечних діянь та відповідних покарань за їх скоєння. Кримінальні санкції, передбачені законом, виконують превентивну функцію, стримуючи потенційних правопорушників від вчинення злочинів через страх перед відповідальністю.

- Загальна превенція — це вплив на суспільство в цілому, який досягається через криміналізацію певних дій та встановлення покарань за їх вчинення. Вона спрямована на запобігання злочинам через створення страху перед наслідками злочинної поведінки.

- Спеціальна превенція — спрямована безпосередньо на осіб, які вже скоїли злочини, і має на меті запобігання їх повторному скоєнню. Досягається це через ізоляцію правопорушників, а також виправлення їх шляхом покарань або інших заходів впливу, як-от реабілітація.

Кримінальні норми виконують роль юридичного бар'єра, який окреслює межі дозволеної та недозволеної поведінки. Систематизація злочинів та покарань у Кримінальному кодексі дозволяє чітко визначити, які дії є небезпечними для суспільства і тому підлягають кримінальній відповідальності. Це формує у громадян правосвідомість і розуміння неприпустимості порушення закону.

Важливим аспектом запобігання злочинам є детермінація злочинної поведінки, що дозволяє визначити причини і умови, які сприяють вчиненню злочинів. Вивчення цих факторів дає можливість розробити ефективні правові механізми для їх усунення або зменшення їхнього впливу на потенційних правопорушників[2, с. 123].

Однією з головних функцій покарання є попередження злочинів як з боку суспільства в цілому (загальна превенція), так і з боку конкретних осіб (спеціальна превенція). Покарання як захід державного примусу спрямоване не лише на те, щоб відновити справедливість і забезпечити відповідальність за вчинене правопорушення, але й на те, щоб вплинути на свідомість потенційних правопорушників, формуючи в них страх перед правовими наслідками.

Засоби покарання можуть включати:

- позбавлення волі,
- обмеження волі,
- штрафи,
- конфіскацію майна,
- виправні роботи тощо.

Ці заходи покликані виконати дві основні функції: покарати злочинця і водночас запобігти новим правопорушенням.

Кримінальне право повинно не тільки реагувати на вже скоєні злочини, але й відігравати роль профілактичного інструменту. Ефективна профілактика злочинності полягає у вжитті заходів, спрямованих на усунення або зменшення криміногенних факторів, таких як соціальна нерівність, бідність, безробіття, низький рівень освіти тощо. Сучасні підходи до профілактики злочинності включають тісну співпрацю з іншими галузями права (цивільне, трудове, адміністративне), а також використання програм соціального захисту і реабілітації.

Такі заходи, як соціальна реабілітація, психологічна підтримка, освітні програми та програми зайнятості, можуть мати значний вплив на зниження рівня злочинності. Це дозволяє не тільки зменшити кількість правопорушників, але й сприяє інтеграції соціально вразливих верств населення у суспільне життя, що також є важливим компонентом превенції[3, с. 141].

Запобігання злочинам здійснюється на декількох рівнях. По-перше, кримінальне право встановлює перелік діянь, які визнаються злочинами, і визначає санкції за їх скоєння. Це створює правову основу для регулювання поведінки громадян, формуючи у них усвідомлення, що певні дії є неприпустимими і тягнуть за собою відповідальність. Встановлені покарання мають стримувальний ефект, оскільки більшість людей уникає злочинної діяльності через страх перед покаранням.

По-друге, ефективне запобігання злочинності вимагає роботи правоохоронних органів, що повинні не лише реагувати на вже скоєні злочини, а й вживати профілактичних заходів. Сюди відноситься робота поліції, яка патрулює громадські місця, забезпечує порядок на масових заходах і запобігає злочинам через активну присутність та спостереження.

Крім того, важливу роль у запобіганні злочинам відіграє система правосуддя, яка оперативно реагує на порушення закону та забезпечує невідворотність покарання для винних. Швидка і справедлива реакція судової системи підвищує рівень довіри громадян до закону і служить сигналом для потенційних правопорушників про неприпустимість злочинної діяльності[4, с. 63].

Отже, запобігання вчиненню кримінальних правопорушень є складним і багатогранним завданням кримінального права. Воно включає в себе створення чіткої системи норм, що визначають кримінально карану поведінку, застосування покарань, які виконують як репресивну, так і виховну функцію, а також впровадження заходів профілактики злочинності. Ефективна реалізація цього завдання можлива лише за умов комплексного підходу, що включає правове регулювання, соціальні та економічні реформи, а також ефективну роботу правоохоронних органів.

Література

1. Рось, А. В., Р. М. Балац. Запобігання кримінальним правопорушенням як одне із завдань кримінального судочинства. 2020. с. 45
2. Ковальчук, В. С. Кримінально-процесуальні засади діяльності прокурорів щодо запобігання злочинності в установах виконання покарань України. 2023. с. 122-125.
3. Бандурка, С. С. Захист прав і свобод людини шляхом усунення причин і умов кримінальних правопорушень. 2023. с. 141
4. Гумін, О. М., А. І. Немцев. Взаємодія кримінального права з суміжними галузями права. 2020. с. 63

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**